

Zahrádkaření a společnost

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, po celý příští rok se zde budete setkávat s rubrikou Zahrádkaření a společnost, ve které vám tým autorů představí různé pohledy společenských věd na zahrádkaření a pěstování potravin. Možná se divíte, proč se věda zahrádkařením vůbec zabývá. Důvodů je překvapivě mnoho. Vědci po celém světě zkoumají nejen to, co a jak se na zahrádkách pěstuje, ale také jaký je jejich význam pro společnost, dále motivy, proč lidé zahrádkaří, a co jim tato činnost přináší. Zajímá je též odlišnost nebo podobnost zahrádek v Evropě i celém světě a vliv tradice i aktuálních trendů.

S JAKÝMI TÉMATY SE BUDETE V TÉTO RUBRICCE SETKÁVAT?

KOLIK zeleniny a ovoce lze vypěstovat? Produkční funkce zahrádek a samozásobitelství je nejviditelnější, není to ale jediný přínos.

PROČ zahrádkařit? Jaké jsou další motivace k zahrádkaření? Jak moc je důležitá neekonomická funkce zahrádek, sdílení výpěstků, komunikace, pospolitost?

KDE lze pěstovat potraviny? Půda již není jediná možnost, další jsou pytle, bedny nebo také zdi, střechy i podzemí. Počítá se se zahrádkami v územních plánech?

PŘÍNOSY zahrádek pro životní prostředí. K čemu je nám dobrá tzv. modrá a zelená infrastruktura zejména ve městech? **KDO** a **JACÍ** jsou zahrádkaři? Liší se od zbytku společnosti? Jaké mají hodnoty? Co o nich vlastně víme?

JAKÝM způsobem se pěstují potraviny? Převažují přírodní způsoby nebo zde vládne chemie?

SROVNÁNÍ zahrádkaření v Česku, Evropě i ve zbytku světa, srovnání města a venkova.

SONDY do zahrádkových osad nebo vybraných zahrádek v Česku a Evropě. **PROMĚNY** zahrádkaření v čase a prostoru, v myslích a vnímání lidí.

NĚKOLIK DEFINIC NA ÚVOD: ZAHRÁDKAŘENÍ V EVROPĚ

Z pěstitelského hlediska je nejjednodušší si zahrádky rozdělit na okrasné nebo užitkové. Z širšího pohledu je ale třeba vzít do úvahy více hledisek, proto můžeme použít tuto zjednodušenou a srozumitelnou typologii zahrádek:

1/ Rodinné zahrady – jedná se o zahrádky sloužící pro potřeby domácností jako prostor pro pěstování potravin i odpočinek.

2/ Zahrádkové osady / kolonie – organizovaná forma zahrádek vymezená ve městech prostřednictvím územních plánů, v rámci nichž jsou převážně označeny jako prostor pro individuální rekreaci.

3/ Komunitní zahrady – samoorganizovaná, méně formalizovaná forma zahrádek. Jsou zakládány nadšenci a kromě pěstování potravin slouží pro pěstování sousedských vztahů.

3/ Vzdělávací zahrady – zahrady jako vzdělávací prostor, jsou součástí areálu vzdělávacích zařízení nebo botanických zahrad.

4/ Terapeutické zahrady – zahrady sloužící zejména pro odpočinek, kdy zahrádkaření slouží převážně jako terapie. Jsou zakládány u nemocnic, léčeben, domovů důchodců a podobných institucí.

Kromě těchto základních kategorií vznikají ve městech nové typy dočasných zelených ploch s nejistým osudem, které se vymykají tradiční představě o zahrádkách. Například squat zahrádky jsou

zakládány na ladem ležících, dočasně nevyužívaných plochách, které jejich zahrádkaři nevlastní a dříve či později o ně pravděpodobně přijdou. Ještě radikálnější je kategorie guerilla gardening, v překladu partyzánský způsob zahradničení. Různí aktivisté vyjadřují prostřednictvím osazování veřejných ploch určitý názor, zahradničení používají i jako formu společenského protestu. Bojovný postoj vyjadřuje třeba aktivita sázení „seed bombs“ (bomby plné semínek).

Barbora Duží

oddělení environmentální geografie, Ústav Geoniky AV ČR, v.v.i.

Jan Vávra

Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

POD DROBNOHLEDEM:

1/ V rámci projektu **COST Action – Urban Agriculture Europe** byl vytvořen online atlas vybraných příkladů městského zemědělství. Ve vyhledávacím formuláři si můžete vybrat typ zahrady nebo farmy a poté se zobrazí vybrané příklady různých zemí Evropy. Online atlas (v anglickém jazyce) najdete na <http://www.urban-agriculture-europe.org/online-atlas.html>.
2/ V rámci České republiky existuje také několik aktivit mapujících určité typy zahrad. Zde představujeme aktivitu **Mapa komunitních zahrad a kompostérů**, kterou koordinuje **KOKOZA**, z. s. a jež je dostupná na <https://www.mapko.cz/>.

Použitá literatura: Lohrberg a kol. (eds.): Urban Agriculture Europe. Berlín: jovis Verlag GmbH, 2016. 230 s.

Zahrádková osada Okrouhlík Praha

EXPO Milán 2015 – téma pěstování potravin Feeding Planet